Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2025/3980

2025 8 20

TARYBOS REKOMENDACIJA

2025 m. liepos 8 d.

dėl Estijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

(C/2025/3980)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ([1]), ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo ([2]), ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

Bendrosios nuostatos

(1) Reglamente (ES) 2024/1263, kuris įsigaliojo 2024 m. balandžio 30 d., nurodyti ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti patikimus bei tvarius viešuosius finansus, tvarų ir integracinį ekonomikos augimą ir atsparumą pasitelkiant reformas bei investicijas ir neleisti susidaryti perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Reglamente nustatyta, kad Taryba ir Komisija, vadovaudamosi SESV nustatytais tikslais ir reikalavimais, Europos semestro kontekste vykdo daugiašalę priežiūrą. Europos semestro veikla apima visų pirma konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą. Be to, tuo reglamentu valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę už fiskalinę politiką ir jame akcentuojamas vidutinės trukmės laikotarpis, taip pat veiksmingesnis bei nuoseklesnis vykdymo užtikrinimas. Kiekviena valstybė narė privalo Tarybai ir Komisijai pateikti nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio (priklausomai nuo nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės, 4 arba 5 metų) fiskalinį struktūrinį planą, kuriame išdėstomi jos fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai. Tame plane nustatytas grynųjų išlaidų ([3]) planas turi atitikti reglamento reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama ne vėliau kaip iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, t. y. mažesnė nei 60 % bendrojo vidaus produkto (BVP), ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas ir nesiektų Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęsiamas ne daugiau kaip trejais metais, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal reglamente nustatytus kriterijus;

([1]) OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OL L 306, 2011 11 23, p. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Grynosios išlaidos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punkte: grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus: i) palūkanų išlaidas; ii) diskrecines pajamų priemones; iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų; iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui; v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

(2) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241 ([4]), kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – EGADP). Pagal EGADP valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. teikiama Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro prioritetus EGADP prisideda prie ekonomikos bei socialinio atsigavimo, kartu skatindama tvarias reformas ir investicijas, kuriomis visų pirma remiama valstybių narių žalioji ir skaitmeninė pertvarkos ir didinamas jų ekonomikos atsparumas. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, didinti teritorinę sanglaudą Sąjungoje ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

(3) 2023 m. vasario 27 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435 ([5]) („REPowerEU“ reglamentu) siekiama laipsniškai panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padeda užtikrinti Sąjungos energetinį saugumą ir įvairinti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Estija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(4) 2021 m. birželio 18 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Estija Komisijai pateikė savo nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal to reglamento 19 straipsnį Komisija, vadovaudamasi V priede pateiktomis vertinimo gairėmis, įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną. 2021 m. spalio 29 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą, kuriuo patvirtinamas Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimas ([6]); 2023 m. birželio 16 d. pagal 18 straipsnio 2 dalį tas sprendimas buvo iš dalies pakeistas, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas, taip pat kad būtų įtrauktas skyrius „REPowerEU“ ([7]). Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimamo sprendimo, kad Estija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir galutines reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tam tikros reformos ar investicijos tarpinės ir galutinės reikšmės pasiektos patenkinamai, turi būti neregresuojama ankstesnių tos pačios reformos ar investicijos reikšmių atžvilgiu;

(5) 2025 m. sausio 21 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria pritariama Estijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui ([8]). Planas pateiktas pagal Reglamento (ES) 2024/1263 11 straipsnį ir 36 straipsnio 1 dalies a punktą ir apima laikotarpį nuo 2025 m. iki 2028 m. o jame pateiktas fiskalinis koregavimas paskirstytas per ketverius metus;

(6) 2024 m. lapkričio 26 d. Komisija priėmė nuomonę dėl Estijos 2025 m. biudžeto plano projekto. Tą pačią dieną Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė 2025 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Estija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos ir pasiūlymą dėl 2025 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ([9]) priėmė 2025 m. gegužės 13 d., o bendrą užimtumo ataskaitą – 2025 m. kovo 10 d.;

(7) 2025 m. sausio 29 d. Komisija paskelbė konkurencingumo kelrodį – strateginę programą, kuria siekiama per ateinančius penkerius metus padidinti ES konkurencingumą pasaulyje. Joje nustatytos trys tvariam ekonomikos augimui būtinos transformacijos: i) inovacijos; ii) priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir konkurencingumas ir iii) saugumas. Kad būtų panaikintas atotrūkis inovacijų srityje, ES siekia skatinti pramonės inovacijas, remti startuolių augimą įgyvendindama tokias iniciatyvas kaip ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija ir skatinti tokių pažangių technologijų kaip dirbtinis intelektas ir kvantinė kompiuterija diegimą. Siekdama žalesnės

([4]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) 2021 m. spalio 29 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (dok. ST 12532/21 + ADD1 COR1 REV1).

([7]) 2023 m. birželio 16 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2021 m. spalio 29 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (dok. ST 9367/2023.

([8]) 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Estijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui, (OL C, C/2025/655, 2025 2 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/655/oj).

([9]) 2025 m. gegužės 13 d. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos (OL C, C/2025/2782, 2025 5 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

ekonomikos, Komisija parengė išsamų Įperkamos energijos veiksmų planą ir nustatė švarios pramonės kursą, kuriais užtikrinama, kad perėjimas prie švarios energijos išliktų ekonomiškai efektyvus, palankus konkurencingumui, visų pirma intensyviai energiją vartojančiuose sektoriuose, ir skatintų augimą. Siekdama sumažinti pernelyg didelę priklausomybę ir padidinti saugumą, Sąjunga yra pasiryžusi stiprinti pasaulines prekybos partnerystes, įvairinti tiekimo grandines ir užsitikrinti prieigą prie ypatingos svarbos žaliavų ir švarios energijos šaltinių. Šie prioritetai grindžiami horizontaliaisiais įgalinamaisiais veiksniais, t. y. reglamentavimo supaprastinimu, bendrosios rinkos gilinimu, konkurencingumo finansavimu ir santaupų ir investicijų sąjunga, skatinimu ugdyti įgūdžius ir kurti kokybiškas darbo vietas ir geresniu ES politikos koordinavimu. Konkurencingumo kelrodis suderintas su Europos semestru, taip užtikrinant, kad valstybių narių ekonominė politika derėtų su Komisijos strateginiais tikslais ir būtų laikomasi vienodo požiūrio į ekonomikos valdymą, kuriuo visoje Sąjungoje skatinamas tvarus augimas, inovacijos ir atsparumas;

(8) 2025 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau vykdomas tuo pat metu įgyvendinant EGADP. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visapusiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes šie planai padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Šios konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra aktualios ir pagal Reglamento (ES) 2021/241 21 straipsnį iš dalies pakeistų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimui;

(9) 2025 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos apima pagrindinius ekonominės politikos uždavinius, kurie nepakankamai sprendžiami į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtrauktomis priemonėmis, atsižvelgiant į atitinkamus uždavinius, nustatytus 2019–2024 m. konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose;

(10) 2025 m. birželio 4 d. Komisija paskelbė 2025 m. ataskaitą dėl Estijos. Joje įvertinta pažanga, Estijos padaryta įgyvendinant atitinkamas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip Estija įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodyti Estijai kylantys aktualiausi uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Estijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos 2030 m. pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

(11) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Estijos apžvalgą. 2025 m. gegužės 13 d. paskelbtos pagrindinės Komisijos to reglamento tikslais atlikto Estijos makroekonominio pažeidžiamumo vertinimo išvados ([10]). 2025 m. birželio 4 d. Komisija padarė išvadą, kad Estijoje nėra makroekonominio disbalanso. Pastaraisiais metais, užsitęsus nuosmukiui, ypač išryškėjo pažeidžiamumas, susijęs su mažėjančiu kainų ir išlaidų konkurencingumu, o būsto kainos gerokai išaugo, tačiau šiuo metu atrodo, kad bendras pažeidžiamumas yra apribotas. Darbo užmokestis ir kainos kelerius metus sparčiai didėjo, o grynoji infliacija, kurią lėmė darbo užmokesčio augimas, ypač viešajame sektoriuje, 2025 m. pradžioje išliko gerokai didesnė už euro zonos vidurkį. Šis kainų ir išlaidų spaudimas kenkia ekonomikos konkurencingumui. Nors dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą pigios energijos ir kitų išteklių praradimas 2022 m. lėmė tvarų kainų augimą, infliacinis spaudimas dabar daugiausia yra vidaus rinkoje. Esant silpnam našumui, didelė vidaus paklausa ir įtempta darbo rinka leido greitai augti darbo užmokesčiui. Per pastaruosius metus padidėjo viešojo sektoriaus, ypač mokytojų ir sveikatos priežiūros darbuotojų, darbo užmokestis, pakilęs nuo palyginti žemo lygio praeityje. Dalį didelės infliacijos galima paaiškinti netiesioginių mokesčių padidėjimu. Per pastaruosius dvejus metus Estijos eksportas prarado tam tikrą rinkos dalį. Einamosios sąskaitos deficitas pastaruoju metu sumažėjo dėl nuosmukio šalyje; grynoji tarptautinių investicijų pozicija yra tik saikingai neigiama, o rizika išorės tvarumui atrodo ribota. Pastaraisiais metais būsto kainos labai išaugo ir manoma, kad jos yra pervertintos, tačiau su hipotekiniu skolinimu susijusi rizika finansiniam stabilumui išlieka nedidelė. Kai kurie ankstesni politikos veiksmai prisidėjo prie šios padėties, visų pirma skatindami vidaus paklausą po to, kai buvo įveikti didžiausi pandemijos krizės sukelti sunkumai. Tai, be kita ko, buvo antrosios pakopos pensijų fondų panaudojimas; dėl to padidėjo kainos, įskaitant būsto kainas. Pastaraisiais metais viešojo sektoriaus darbo užmokesčio ir minimaliojo darbo užmokesčio didėjimas sutapo su ekonomikos nuosmukiu ir lėmė didesnį bendrą darbo užmokesčio augimą visoje ekonomikoje. Priemonės darbo našumui ir verslo aplinkai gerinti tebėra ribotos. Vyriausybė neseniai paskelbė keletą 2026 m. mokesčių ir išlaidų mažinimo politikos veiksmų, kurie galėtų sumažinti infliacinį spaudimą ir tam tikrą darbo sąnaudų spaudimą;

([10]) SWD(2025) 123 final.

Metinės pažangos ataskaitos vertinimas

(12) 2025 m. sausio 21 d. Taryba Estijai rekomendavo tokį didžiausią grynųjų išlaidų augimo tempą: 2025 m. – 7,1 %, 2026 m. – 5,1 %, 2027 m. – 3,6 % ir 2028 m. – 3,2 %, o tai atitinka didžiausią bendrą augimo tempą, apskaičiuotą kaip atskaita remiantis 2023 m., t. y. 9,2 % 2025 m., 14,8 % 2026 m., 18,9 % 2027 m. ir 22,6 % 2028 m.;

(13) 2025 m. balandžio 29 d. Estija pateikė metinę pažangos ataskaitą ([11]) dėl rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo laikymosi ir dėl reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius uždavinius, nustatytus šaliai skirtose Europos semestro rekomendacijose, įgyvendinimo. Metinė pažangos ataskaita taip pat atspindi Estijos pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(14) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo padariniai yra egzistencinis iššūkis Europos Sąjungai. Komisija rekomendavo koordinuotai aktyvuoti Stabilumo ir augimo pakto nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima remti ES pastangas greitai ir reikšmingai padidinti gynybos išlaidas, ir 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Taryba šiam pasiūlymui pritarė. Gavusi 2025 m. balandžio 29 d. Estijos prašymą, 2025 m. liepos 8 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria Estijai leidžiama nukrypti nuo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ir jį viršyti ([12]);

(15) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis ([13]), Estijos valdžios sektoriaus perteklius padidėjo nuo 3,1 % BVP pertekliaus 2023 m. iki 1,5 % pertekliaus 2024 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 20,2 % BVP 2023 m. pabaigoje iki 23,6 % 2024 m. pabaigoje. Komisijos skaičiavimais, šie pokyčiai atitinka 2024 m. 1,8 % grynųjų išlaidų augimo tempą. Metinėje pažangos ataskaitoje Estijos įvertintas grynųjų išlaidų augimas 2024 m. sudaro 1,1 %. Komisijos vertinimu, grynųjų išlaidų augimas buvo didesnis, nei nurodyta metinėje pažangos ataskaitoje. Komisijos skaičiavimų ir nacionalinių valdžios institucijų įverčių skirtumą lemia mažesnis Komisijos diskrecinių pajamų priemonių poveikio įvertis. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika ([14]), apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, buvo stabdomoji (1,8 % BVP);

(16) remiantis metine pažangos ataskaita, makroekonominiame scenarijuje, kuriuo grindžiamos Estijos biudžeto projekcijos, numatoma, kad 2025 m. realusis BVP augs 1,7 % ir 2,5 % 2026 m., o prognozuojama infliacija pagal SVKI 2025 m. bus 5,1 %, o 2026 m. – 4,3 %. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 1,1 % 2025 m. ir 2,3 % 2026 m., o infliacija pagal SVKI bus 3,8 % 2025 m. ir 2,3 % 2026 m.;

(17) metinėje pažangos ataskaitoje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus perteklius sumažės iki 1,5 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos sumažės iki 22,5 %. Šie pokyčiai atitinka 1,0 % grynųjų išlaidų augimą 2025 m. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 1,4 % BVP. Tikimasi, kad pajamų padidėjimas dėl padidintų mokesčių tarifų, taikomų gyventojų ir įmonių pajamoms, pajamoms iš kredito įstaigų ir pridėtinės vertės, taip pat dėl motorinių transporto priemonių mokesčio įvedimo, daugiau nei kompensuos valdžios sektoriaus išlaidų padidėjimą. Ekonomikos atsigavimas taip pat turėtų pagerinti šių mokesčių įsisavinimą. Pagal Komisijos skaičiavimus, šie pokyčiai atitinka 2,1 % grynųjų išlaidų augimą 2025 m. Šias didesnes grynųjų išlaidų augimo projekcijas, palyginti su metinėje pažangos ataskaitoje pateiktomis projekcijomis, taip pat lėmė tai, kad Komisija daro prielaidą dėl didesnio einamųjų pirminių išlaidų augimo, mažesnių išlaidų, finansuojamų pervedimais iš ES, ir mažesnio nacionalinio bendro ES programų finansavimo. Remiantis Komisijos įverčiais, 2025 m. fiskalinė politika, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, bus skatinamoji ir jos kryptis sudarys 1,0 % BVP. Pagal Komisijos

([11]) 2025 m. metinės pažangos ataskaitos pateikiamos https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([12]) 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija, kuria Estijai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo (nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimas), OL C, C2025/3964, 2025 8 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3964/oj.

([13]) Eurostato euro rodikliai, 2025 4 22.

([14]) Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones, bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas;

2025 m. pavasario prognozę valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos turėtų padidėti iki 23,8 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi biudžeto deficitą, taip pat atsargų ir srautų koregavimus;

(18) pagal Komisijos 2025 m. pavasario prognozę numatoma, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2025 m. finansuojamos valdžios sektoriaus išlaidos sudarys 0,6 % BVP, palyginti su 0,4 % BVP 2024 m. Išlaidų finansavimas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama suteikia galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas be tiesioginio poveikio Estijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

(19) valdžios sektoriaus išlaidos gynybai Estijoje 2021 m. sudarė 2,0 % BVP, 2022 m. – 2,2 % BVP, o 2023 m. – 2,7 % BVP ([15]). Pagal Komisijos 2025 m. pavasario prognozę numatyta, kad gynybos išlaidos sudarys 3,4 % BVP 2024 m. ir 3,8 % BVP 2025 m. Tai 1,8 procentinio punkto BVP daugiau nei 2021 m. Nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpiu (2025–2028 m.) Estijai leidžiama peržiūrėti valdžios sektoriaus išlaidų prioritetus arba padidinti valdžios sektoriaus pajamas, kad nuolat didesnės gynybos išlaidos nekeltų pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu;

(20) Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad grynosios išlaidos Estijoje 2025 m. išaugs 2,1 %, o 2024 ir 2025 m. – iš viso 3,9 %. Remiantis Komisijos 2025 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Estijos grynųjų išlaidų augimo tempas 2025 m. (tiek metinis, tiek kartu vertinant 2024 ir 2025 m.) nesieks rekomenduojamo didžiausio augimo tempo;

(21) metinėje pažangos ataskaitoje numatoma, kad 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 2,5 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos padidės iki 24,0 %. Į 2025 m. metinę pažangos ataskaitą neįtrauktos biudžeto projekcijos po 2026 m. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 2,4 % BVP. Prognozuojamą deficito padidėjimą 2026 m. lemia pajamų dalis, daugiausia dėl neapmokestinamosios lengvatos taikymo visiems gyventojų pajamų mokesčio mokėtojams ir mažesnio mokesčių iš dividendų pajamų surinkimo, nes įmonės, numatydamos pelno mokesčio padidinimą, išmoka didelius dividendus 2024 ir 2025 m. Šie pokyčiai atitinka 4,1 % grynųjų išlaidų augimo tempą 2026 m. Remiantis Komisijos įverčiais, 2026 m. fiskalinė politika, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, bus skatinamoji ir jos kryptis sudarys 0,5 % BVP. Komisija prognozuoja, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos padidės iki 25,4 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2026 m. daugiausia atspindi prognozuojamą valdžios sektoriaus deficitą;

Pagrindiniai politikos uždaviniai

(22) nors Estijos mokestinės pajamos, išreikštos BVP dalimi, 2024 m. toliau didėjo, jos tebėra mažesnės už ES vidurkį. Panaikinus tą spragą, viešųjų išlaidų prioritetams, kaip antai gynybai, sveikatos priežiūrai ir ilgalaikei priežiūrai, būtų skiriamas papildomas finansavimas. Nekilnojamojo turto mokesčiai, kurie yra vieni iš mažiausiai augimui kenkiančių mokesčių, pastaraisiais metais iki 2023 m. buvo maždaug septynis kartus mažesni už ES vidurkį ir sudarė tik 0,3 % BVP. Per tą patį laikotarpį panaši tendencija buvo ir kapitalo mokesčių, kurie yra tris kartus mažesni už ES vidurkį, srityje. 2025 m. Estija padidins įmonių pelno mokesčio tarifą nuo 20 % iki 22 % ir panaikins reguliariems dividendams taikomą lengvatinį 14 % mokesčio tarifą. Šios priemonės padidins kapitalo mokesčių dalį, palyginti su visomis pajamomis, ir padės sumažinti atotrūkį nuo ES vidurkio. Kita vertus, Estija daugiausia priklauso nuo darbo jėgos ir vartojimo mokesčių, o pajamos iš šių mokesčių, išreikštos BVP procentine dalimi, viršija ES vidurkį. Numatoma, kad šių mokesčių dalis, palyginti su visomis pajamomis, didės dėl neseniai įgyvendinto planuoto pridėtinės vertės mokesčio tarifo padidinimo. Nors mokesčių padidinimas taip pat padės sumažinti bendrą mokestinių pajamų atotrūkį nuo ES, jis yra regresyvus, o mokesčių našta paskirstoma netolygiai. Todėl šie mokesčiai gali dar labiau padidinti jau ir taip didelę pajamų nelygybę ir sukelti infliacinį poveikį, nes nustatyta, kad didelė infliacija kelia rimtų problemų Estijos konkurencingumui. Estija taip pat siekia į vidutinės trukmės biudžeto planavimą įtraukti reguliarias išlaidų peržiūras ir politikos vertinimus. Šių peržiūrų, pagal kurias pirmenybė teikiama pagrindinėms išlaidų sritims, įgyvendinimas padėtų veiksmingiau paskirstyti viešąsias lėšas, kad būtų galima patenkinti didėjančius struktūrinių išlaidų poreikius ir sumažinti spaudimą didinti mokestines pajamas;

([15]) Eurostatas, valdžios sektoriaus išlaidos pagal valstybės funkcijų klasifikatorių (COFOG). Dėl COFOG ir NATO apibrėžčių metodinių skirtumų COFOG apibrėžtimi pagrįstos išlaidos gali skirtis nuo NATO apibrėžtimi pagrįstų išlaidų.

(23) galimybė gauti tinkamą ir įperkamą sveikatos priežiūrą ir ilgalaikę priežiūrą dar nėra užtikrinama. Pastarųjų metų reformos ir didesnės investicijos padėjo sumažinti asmenų nurodytų nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių lygį nuo 12,5 % 2023 m. iki 8,5 % 2024 m. Tačiau nepatenkinti poreikiai tebėra vieni didžiausių ES dėl ilgo laukimo laiko ir nevienodos sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo visoje šalyje. Viešosios išlaidos ilgalaikei priežiūrai ir sveikatos priežiūros paslaugoms tebėra nedidelės, gerokai mažesnės už ES vidurkį, o darbo jėgos trūkumas ir priklausomybė nuo savivaldybių finansavimo riboja paslaugų teikimą. Dėl žemo viešųjų išlaidų lygio sveikatos priežiūrai ir ilgalaikei priežiūrai reikia mokėti didelius mokėjimus savo lėšomis. 2023 m. įsigaliojusi priežiūros reforma yra pirmas svarbus žingsnis stiprinant ilgalaikę priežiūrą Estijoje, nors jos poveikis paaiškės tik ateityje. Siekiant toliau mažinti nepatenkintus medicininės priežiūros poreikius ir mokėjimus savo lėšomis, labai svarbu užtikrinti tinkamą aukštos kokybės priežiūros paslaugų finansavimą, ypač atsižvelgiant į tai, kad dėl visuomenės senėjimo paklausa turėtų padidėti. Priežiūros namuose ir bendruomenėje stiprinimas kartu su pagalbinėmis technologijomis taip pat padėtų pagerinti paslaugų prieinamumą ir veiksmingumą visoje šalyje;

(24) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir to reglamento V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos ne vėliau kaip 2026 m. Numatoma, kad jos padės veiksmingai spręsti visus atitinkamose konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Estijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį glaustą laikotarpį labai svarbu užbaigti veiksmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą. 2025 m. birželio 4 d. priimtame Komisijos komunikate „Priemonė „NextGenerationEU“. Laikotarpis iki 2026 m.“ paaiškinamas priemonės pabaigoje taikytinas tvarkaraštis ir pateikiamos gairės valstybėms narėms iki 2026 m. rugpjūčio 31 d. maksimizuoti įgyvendinimą, be kita ko, dėl to, kaip toliau racionalizuoti savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo planus, pateikiami pagrindiniai pasirinkimai, į kuriuos reikia atsižvelgti tuos planus peržiūrint, taip pat pabrėžiama, jog svarbu iš anksto vykdyti kruopštų bendrą planavimą, kad 2026 m. būtų pateikti paskutiniai mokėjimo prašymai. Kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(25) Estijoje sparčiau įgyvendinama sanglaudos politikos programa, apimanti paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir Sanglaudos fondo (SF). Svarbu toliau dėti pastangas siekiant užtikrinti greitą šios programos įgyvendinimą, kartu kuo labiau didinant jos poveikį vietoje. Estija jau imasi veiksmų pagal savo sanglaudos politikos programą, kad padidintų konkurencingumą ir augimą, kartu didindama socialinę sanglaudą. Be to, Estija ir toliau susiduria su iššūkiais, be kita ko, susijusiais su ekonominiu ir socialiniu atsparumu, įskaitant skurdą ir socialinę atskirtį, sveikatos priežiūrą ir ilgalaikę priežiūrą, nepalankioje padėtyje esančių grupių integracija į darbo rinką, taip pat įgūdžių ir švietimo pasiūla, energetikos pertvarka ir regionų konkurencingumu, ypač rytiniuose pasienio regionuose. Pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį Estija, atlikdama sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, turi peržiūrėti savo programą, atsižvelgdama, be kita ko, į 2024 m. šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius. 2025 m. balandžio 1 d. priimtais Komisijos pasiūlymais ([16]) laikotarpio vidurio peržiūros rezultatų vertinimo pateikimo terminas pratęsiamas po 2025 m. kovo 31 d. Jais taip pat suteikiama lankstumo galimybių, kad būtų padedama paspartinti programų įgyvendinimą, ir paskatų valstybėms narėms sanglaudos politikos išteklius paskirstyti penkioms Sąjungos strateginėms prioritetinėms sritims, t. y. strateginių technologijų konkurencingumui, gynybai, būstui, hidrologiniam atsparumui ir energetikos pertvarkai, taip pat investicijoms į įgūdžius prioritetiniuose sektoriuose, kartu ESF+ programose daugiausia dėmesio ir toliau skiriant pažeidžiamiausioje padėtyje esantiems asmenims;

(26) Europos strateginių technologijų platforma (STEP) suteikia galimybę investuoti į vieną iš pagrindinių ES strateginių prioritetų, stiprinant ES konkurencingumą. STEP parama nukreipiama per 11 esamų ES fondų. Valstybės narės taip pat gali prisidėti prie programos „InvestEU“, pagal kurią remiamos investicijos į prioritetines sritis. Estija galėtų optimaliai pasinaudoti šiomis iniciatyvomis ypatingos svarbos technologijų, įskaitant švarias ir efektyviai išteklius naudojančias technologijas, kūrimui ar gamybai remti;

(27) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami vykdant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ir skiriant lėšas iš kitų ES fondų, Estija turėtų reaguoti į likusius iššūkius, susijusius su mokslinių tyrimų ir inovacijų politika, galimybėmis gauti finansavimą, darbo našumu ir įgūdžių pasiūla, socialine apsauga, atsinaujinančiųjų išteklių energija ir energijos vartojimo efektyvumu, taip pat priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu, be kita ko, transporto sektoriuje;

([16]) Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo dėl konkrečių priemonių strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056 (COM (2025) 123 final).

(28) nors bendri Estijos inovacijų diegimo rezultatai nuo 2017 m. nuolat gerėjo, verslo išlaidos moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai (MTTP), išreikštos BVP procentine dalimi, tebėra mažesnės už ES vidurkį, o informacinių ir ryšių technologijų sektoriui tenka beveik pusė visų MTTP išlaidų. Tuo pat metu sumažėjo patentų paraiškų, pateiktų pagal Patentinės kooperacijos sutartį, skaičiuojant pagal 1 mlrd. EUR BVP, skaičius, o tai rodo, kad viešoji mokslo bazė tinkamai nelemia technologinių rezultatų ir verslo inovacijų. Nors tiesioginė viešoji parama verslo MTTP padidėjo, su dotacijų schemomis nesusijusi politika nepakankamai išplėtota, o tai trukdo Estijai patenkinti įmonių, turinčių ribotas galimybes taikyti mokslinių tyrimų atradimus, poreikius. Be to, taikomųjų mokslinių tyrimų dalis, palyginti su visu MTTP finansavimu, 2023 m. sumažėjo iki 23 %. Taikomųjų mokslinių tyrimų centras pradėjo veikti 2024 m. ir prireiks laiko sukurti visapusiškai veikiančią mokslinių tyrimų technologijų organizaciją. Trūksta glaudaus verslo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo. Yra galimybių stiprinti universitetų ir taikomųjų mokslinių tyrimų organizacijų vaidmenį inovacijų srityje, kad būtų paspartintas naujų technologijų diegimas ir padidintas konkurencingumas;

(29) Estijos mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) galimybės gauti finansavimą yra labiau apribotos nei vidutiniškai ES. Tai kenkia investicijoms į inovacijas, ypač atokiuose regionuose, kuriuose dėl regioninių įgūdžių ir išteklių trūkumo novatoriškos investicijos tampa ypač rizikingos. Estijos įmonėms labai reikia investicijų skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai skatinti, tačiau jos mažiau naudojasi finansavimu iš kapitalo rinkų nei ES vidurkis ir vietoj to daugiau remiasi vidaus lėšomis finansuojamomis investicijomis. Tai skatina pajamų mokesčio sistema, MVĮ paplitimas ir nedidelė institucinė investuotojų bazė. Institucinių investuotojų dalyvavimo akcijų rinkoje skatinimas ir savarankiškos rizikos kapitalo rinkos plėtros skatinimas galėtų padėti pritraukti investuotojų;

(30) pastaruoju metu darbo jėgos trūkumas sumažėjo, tačiau kvalifikuotų darbuotojų trūkumas išlieka pagrindine kliūtimi investicijoms 32 % įmonių, o įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis atsiranda daugelyje sektorių. Nuolatinės investicijos į žaliąją pertvarką padidėjo, o tai dar labiau padidins specializuotų įgūdžių turinčių darbuotojų paklausą. Šis įgūdžių trūkumas sutapo su sparčiu darbo užmokesčio augimu ir didesnėmis vienetui tenkančiomis darbo sąnaudomis, o tai riboja verslo našumo augimą. Pastaraisiais metais spartus darbo užmokesčio augimas buvo vienas iš veiksnių, paskatinusių infliaciją ir mažinančių konkurencingumą. Palyginti didelis mokyklos nebaigusių asmenų ir aukštojo mokslo įstaigų nebaigusių asmenų skaičius lemia nepakankamą kvalifikuotų absolventų skaičių, todėl problema tampa dar opesnė. Įgūdžių trūkumas ypač didelis regionų lygmeniu, nes kaimo ir atokiose vietovėse dėl pertvarkos iššūkių kyla daugiau sunkumų pritraukiant kvalifikuotus specialistus ir jose yra didesnių perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo poreikių. Įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis galėtų būti apribota didinant švietimo ir mokymo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, visų pirma mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos specialistams. Politika taip pat galėtų pagerinti galimybes persikvalifikuoti ir kelti kvalifikaciją, visų pirma žemo išsilavinimo asmenims, taip pat vyresnio amžiaus darbuotojams, įskaitant pagrindinių skaitmeninių įgūdžių gerinimo politiką. Siekiant remti ekonomikos įvairinimą vykdant didelės pridėtinės vertės veiklą, būtų galima labiau išnaudoti OSKA sistemą ir taip numatyti įgūdžių paklausą, o paprastesnės taisyklės galėtų būti taikomos įdarbinant kvalifikuotus užsienio darbuotojus srityse, kuriose trūksta darbuotojų, ir padėtų didinti konkurencingumą;

(31) Estija daro didelę pažangą siekdama 2030 m. ES energijos vartojimo efektyvumo tikslų. Geriau orientuodama energijos vartojimo efektyvumo renovacijos schemas į pažeidžiamus namų ūkius ir didindama paramą gyvenamųjų namų sektoriui pagal naujas schemas, papildančias esamas schemas (pvz., EGADP ir subsidiją pastatų atstatymui), Estija galėtų geriau pasiekti savo ilgalaikės renovacijos strategijos tikslus ir prisidėti prie tikslo sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą. Šiuo metu šalis visų pirma naudojasi dotacijomis grindžiamu finansavimu energijos vartojimo efektyvumui didinti, o finansinės priemonės naudojamos ribotai. Estijai būtų naudingos tikslingesnės schemos ir platesnis finansinių priemonių naudojimas ES energijos vartojimo efektyvumo tikslams pasiekti;

(32) nors Estijos energijos rūšių derinyje pastebimai pereita prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių (nuo 27,7 % 2022 m. iki 34,6 % 2023 m.), energijos rūšių derinyje didelę dalį vis dar užima degieji skalūnai (58,2 % 2023 m.), o tai trukdo žaliajai pertvarkai. Elektros energijos kainos Estijoje dėl kintamo atsinaujinančiųjų išteklių energijos pobūdžio, didėjančios infliacijos ir mažėjančio įmonių konkurencingumo tebėra didelės ir nepastovios. Dėl hibridinių išpuolių prieš vamzdynus ir povandeninius kabelius Baltijos jūroje Estija taip pat susiduria su energetinio saugumo problemomis. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos plėtra (34,6 % energijos rūšių derinio 2023 m.)

ir energijos kaupimas padėtų šiuo metu laipsniškai atsisakyti iškastinio kuro, kartu išlaikant aukštą energetinės nepriklausomybės lygį. 2025 m. sėkmingai atlikus sinchronizavimą su žemyninės Europos elektros tinklu, reikia imtis papildomų veiksmų tinklo atsparumui ir lankstumui didinti. Taip pat labai svarbu toliau stiprinti ypatingos svarbos energetikos infrastruktūros apsaugą, visų pirma kibernetinio saugumo ir infrastruktūros priežiūros srityse;

(33) Estijos išteklių našumo rodikliai yra vieni mažiausių ES, o tai iš dalies galima susieti su daug išteklių reikalaujančia šalies degiųjų skalūnų pramone ir bendra daug išteklių reikalaujančia pramonės sistema. 2023 m. Estija už sunaudotos medžiagos kilogramą gavo tik 0,63 EUR, o ES vidurkis – 2,22 EUR. Tai daro neigiamą poveikį Estijos konkurencingumui. Skatinant ekologines inovacijas ir biologines inovacijas, kad gamtos ištekliai būtų naudojami tausiai, būtų galima pagerinti Estijos išteklių našumą ir konkurencingumą. Estijos komunalinių atliekų parengimo pakartotiniam naudojimui ir perdirbimo rodiklis (33 %) yra gerokai mažesnis už ES vidurkį (49 %). Šaliai galėtų būti naudinga sukurti naujas politikos priemones, kad būtų paspartintas perėjimas prie žiedinės ekonomikos;

(34) Estijos transporto sektorius pagal Pastangų pasidalijimo reglamentą yra didelis išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio gamintojas, kuriam tenka apie 15 % viso šalies išmetamo teršalų kiekio, iš kurio 90 % išmetama kelių transporto sektoriuje. Geležinkeliai yra labai svarbūs pereinant nuo kelių transporto prie geležinkelių, kad būtų pagerintas tvarus judumas, tačiau tik 12 % geležinkelių tinklo yra elektrifikuota, palyginti su 57 %ES vidurkiu (2022 m.). Todėl Estijai galėtų būti naudinga tęsti veiksmus, kuriais siekiama toliau elektrifikuoti geležinkelių tinklą, kad būtų sumažinta šalies priklausomybė nuo iškastinio kuro. Tuo tarpu automobilių nuosavybės lygis yra vienas didžiausių ES. 2023 m. benzinu buvo varoma 75,5 % automobilių, kurių vidutinis amžius yra didelis. 2023 m. tik 6,3 % naujų transporto priemonių buvo elektrinės, palyginti su 14,5 % ES vidurkiu. Estija neseniai įvedė transporto priemonių mokesčius privatiems keleiviniams automobiliams pagal svorį ir išmetamą CO_2 kiekį, tačiau senesnėms transporto priemonėms taikomi mažesni mokesčių tarifai. Nors mažesni tarifai padeda apsaugoti pažeidžiamas grupes, Estija galėtų apsvarstyti galimybę padidinti paskatas atnaujinti privačių kelių transporto priemonių parką. Estija pagrįstai svarsto galimybę padidinti tvarių autobusų dalį visame viešųjų autobusų parke iki 42 %, palyginti su dabartiniais 30 %, kad būtų užtikrintas ekologiškas viešasis transportas kaimo vietovėse, taip padedant atnaujinti viešųjų transporto priemonių parką. Nors Estija integravo kai kurias vietos transporto bilietų pardavimo ir planavimo sistemas, kurios davė teigiamų rezultatų, šioje srityje reikia imtis tolesnių veiksmų;

(35) nepaisant pastarojo meto pagerėjimo, dėl socialinės apsaugos spragų Estija ir toliau susiduria su problemomis, susijusiomis su skurdu, socialine atskirtimi ir nuolatine pajamų nelygybe. Nors padidinus pensijas ir išmokas vaikui kai kurie socialiniai rodikliai pagerėjo, 2024 m. skurdo ir socialinės atskirties rizikos lygis išliko aukštas, ypač tarp vyresnio amžiaus žmonių, visų pirma 65 metų ir vyresnių asmenų, neįgaliųjų ir vieno asmens namų ūkių. Išlaidos socialinės apsaugos išmokoms yra vienos mažiausių ES – 15,4 % BVP 2023 m., palyginti su 26,8 % visos ES. Socialinių išmokų (išskyrus pensijas) poveikis skurdui taip pat tebėra gerokai mažesnis už ES vidurkį. Išmokų sistemos tinkamumo ir veiksmingumo didinimas galėtų padėti sumažinti skurdo riziką, taip pat tikslingai remti pažeidžiamas grupes, pavyzdžiui, neįgaliuosius, vieno asmens namų ūkius ir vyresnio amžiaus asmenis. Nepaisant pastaruoju metu padidėjusių pensijų, daugiausia dėl infliacijos koregavimo ir didėjančių socialinių mokesčių įmokų, pensijos tebėra vienos mažiausių ES, palyginti su darbo užmokesčiu, ir tai prisideda prie to, kad asmenys patiria didelį skurdą senatvėje. Dirbančiųjų skurdas tebėra palyginti didelis, ypač nestandartinių formų darbą dirbančių asmenų, ir jį, nepaisant pastarojo meto padidėjimo, dar labiau didina palyginti mažas minimalusis darbo užmokestis. Estija galėtų išplėsti bedarbio pašalpų aprėptį asmenims, kurie dar nėra apdrausti, pavyzdžiui, nestandartinių formų darbą dirbantiems asmenims, įskaitant savarankiškai dirbančius asmenis. Tai galėtų sumažinti jų skurdo riziką. Regioniniai skirtumai tebėra dideli, o kaimo vietovėms ir rytiniams pasienio regionams kyla didesnė skurdo rizika. Šių problemų sprendimas taip pat padėtų remti aukštynkryptę socialinę konvergenciją, kaip matyti iš Komisijos tarnybų atliktos socialinės konvergencijos sistemos antrojo etapo šalių analizės ([17]);

(36) atsižvelgdama į glaudžias euro zonos valstybių narių ekonomikos tarpusavio sąsajas ir jų kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, 2025 m. Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, imtis veiksmų 2025 m. rekomendacijai dėl euro zonos ekonominės politikos įgyvendinti. Estijai skirtos 2, 3 ir 4 rekomendacijos padeda įgyvendinti pirmąją

([17]) SWD(2025)95 – *Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework* (SCF), 2025 m.

euro zonai skirtą rekomendaciją dėl konkurencingumo, 4, 5 ir 6 rekomendacijos padeda įgyvendinti antrąją euro zonai skirtą rekomendaciją dėl atsparumo, o 1 rekomendacija padeda įgyvendinti 2025 m. rekomendacijoje išdėstytą trečiąją euro zonai skirtą rekomendaciją dėl makroekonominio ir finansinio stabilumo,

REKOMENDUOJA Estijai 2025 ir 2026 m. imtis šių veiksmų:

1. Didinti bendras išlaidas gynybai bei saugumui ir stiprinti pasirengimą, kartu užtikrinant skolos tvarumą laikantis 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų. Laikytis 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomenduoto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ir kartu pasinaudoti galimybe pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą didinti gynybos išlaidas. Išplėsti mokesčių bazę įtraukiant mokesčius, kurie mažiau kenkia augimui. Užtikrinti tvarų išlaidų poreikių, įskaitant gynybą, sveikatos priežiūrą ir ilgalaikę priežiūrą, finansavimą, kad būtų pagerintas prieinamumas ir įperkamumas, kartu apsaugant nuo infliacinio spaudimo.

2. Atsižvelgiant į reformų ir investicijų užbaigimo tinkamu laiku terminus, taikomus pagal Reglamentą (ES) 2021/241, užtikrinti veiksmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą. Paspartinti sanglaudos politikos programų (ERPF, TPF, ESF+, Sanglaudos fondo) įgyvendinimą, pasinaudojant, kai tinkama, laikotarpio vidurio peržiūros teikiamomis galimybėmis. Optimaliai pasinaudoti ES priemonėmis, įskaitant programos „InvestEU“ ir Europos strateginių technologijų platformos teikiamas galimybes, siekiant padidinti konkurencingumą.

3. Sutelkti investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas, pirmenybę teikiant taikomųjų mokslinių tyrimų finansavimui. Gerinti galimybes gauti finansavimą, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir atokiuose regionuose veikiančioms įmonėms, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos novatoriškoms investicijoms, pavyzdžiui, investicijoms į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, be kita ko, skatinant institucinius investuotojus dalyvauti rizikos kapitalo ir nuosavo kapitalo rinkoje.

4. Didinti energijos vartojimo efektyvumą imantis naujų finansavimo ir paramos priemonių, kad būtų pasiekti ilgalaikės renovacijos strategijos tikslai. Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro ir degiųjų skalūnų dalį energijos rūšių derinyje investuojant į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir skatinant energijos kaupimą. Didinti energetinį saugumą, pavyzdžiui, užtikrinant pakankamą elektros energijos jungčių pajėgumą. Didinti išteklių našumą diegiant biologines inovacijas. Imtis tolesnių veiksmų siekiant padidinti tvaraus ir mažiau teršiančio transporto prieinamumą ir naudojimą, be kita ko, elektrifikuojant geležinkelių tinklą, atnaujinant kelių transporto priemonių parką ir integruojant viešojo transporto sistemas.

5. Didinti darbo našumą ir įgūdžių pasiūlą imantis veiksmų, susijusių su perkvalifikavimu ir kvalifikacijos kėlimu, mažinant mokyklos nebaigusių asmenų skaičių, gerinant švietimo ir mokymo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, visų pirma tenkinant didėjančią mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos specialistų paklausą, taip pat geriau pritraukiant ir išlaikant talentus. Aktyviau imtis politikos priemonių siekiant suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių ir kompetencijų. Mažinti skurdo riziką stiprinant vyresnio amžiaus žmonių, vieno asmens namų ūkių ir neįgaliųjų socialinę apsaugą didinant išmokų sistemos tinkamumą ir veiksmingumą, taip pat bedarbiams, inter alia, išplečiant bedarbio pašalpų aprėptį, visų pirma įtraukiant asmenis, dirbančius nestandartinių formų darbą, kartu išlaikant fiskalinį tvarumą.

Priimta Briuselyje 2025 m. liepos 8 d.

Tarybos vardu

Pirmininkė

S. LOSE